

*Seutuyhteistyö ja
Turun kaupunki*

*Turun kaupungin
Tarkastuslautakunta*

14.4.2011

Julkaisija: Turun kaupungin tarkastuslautakunta

Painatus: Painatuspalvelukeskus Turku 2011

SISÄLLYSLUETTELO

Tiivistelmä

Kaupunginhallituksen puheenjohtajiston (Minna Arve, Toni Eklund, Katri Sarlund) kommentit Turun kaupunkiseutuyhteistyöstä 14.4.2011

Kaupunginjohtaja Aleksander Randellin kommentit Turun kaupunkiseutuyhteistyöstä 30.3.2011

1. Lähtökohtia kaupunkiseutuyhteistyössä	4
2. Kaupunkiseutuyhteistyön toteutus	8
2.1 Kaupunkiseudun organisoituminen ja työjärjestys	8
2.2 Kaupunkiseutusuunnitelma (KPS)	11
2.3 Rakennemalli 2035	13
2.4 Valtion ja kaupunkiseudun kuntien välinen aiesopimus	15
3. Turku-sopimuksen seutuasioihin liittyvät tavoitteet	17
4. Muita seutuyhteistyöasioita käsitteleviä arviointeja	19

TIIVISTELMÄ

Tarkastuslautakunnan 14.9.2010 hyväksymän vuoden 2010 / 2011 työsuunnitelman yhtenä aiheena on ollut arvioida seutuyhteistyötä Turussa. Arviointia varten tarkastuslautakunta on perustanut lautakunnan varsinaisista jäsenistä koostuvan toimikunnan. Arviointiprosessissa on haastateltu Turun kaupungin virkamiehiä ja luottamushenkilöitä sekä perehdytty seutuorganisaation ja Turun kaupungin asiakirjoihin ja muihin keskeisiin materiaaleihin.

Paras-puitelailta tavoitellaan elinvoimaista, toimintakykyistä ja eheää kuntarakennetta. Lisäksi lain tavoitteena on varmistaa koko maassa laadukkaat ja asukkaiden saatavilla olevat palvelut. Turun kaupunkiseudulla on laadittu lain edellyttämät kaupunkiseutusuunnitelma ja toimeenpanosuunnitelmat. Paras-prosessissa on sovittu kaupunkiseudun organisoitumisesta ja työjärjestyksestä. Seutuyhteistyötä on toteutettu lukuisin eri tavoin sekä palvelutuotannossa että maankäytön, asumisen ja liikenteen alalla, jolla ajankohtaisia keskeisiä asioita ovat olleet kaupunkiseudun rakennemalli 2035 sekä ns. aiesopimusmenettely.

Turun kaupungin tarkastuslautakunta on tehnyt seuraavia huomioita arvioinnin aikana:

- Yhteistyö seudullisesti on aktiivista ja kunnat ovat päättäneet seutuyhteistyön organisoimisesta ja työskentelymallista. Kaupunkiseudun yhteisten päätösten toimeenpanoon liittyvät päätökset tehdään kuitenkin yksittäisten kuntien toimielimissä. Tämä mahdollistaa sen, että yksittäiset kunnat eivät välttämättä kaikissa asioissa ole valmiita sitoutumaan seudullisesti tehtyihin päätöksiin. (ks. tarkemmin 2.1)
- Turun kaupunkiseudulla päädyttiin tekemään kaupunkiseutusuunnitelmaan (KPS) liittyvä(t) toimeenpanosuunnitelma(t) (TPS) erikseen kuntakohtaisesti. Valtakunnallisesti suuri osa kaupunkiseuduista toteutti toimeenpanosuunnitelman seudun yhteisenä. Yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi erillisten toimeenpanosuunnitelmien yhteensovittaminen on tärkeää. (ks. tarkemmin 2.2)
- Paras-hankkeen osalta asioita on Turussa käsitelty lähinnä kaupunginhallituksessa. Epäselväksi on jäänyt, mikä on ollut Turun kaupunginvaltuuston rooli Paras-hankkeen päätöksenteossa sen jälkeen, kun vuonna 2007 valtuusto päätti lähettää KPS:n ja TPS:n valtioneuvostolle. (ks. tarkemmin 2.2)
- Rakennemalli 2035 -työskentelyssä on rakennemallivaihtoehdon valinta jatkovalmistelun pohjaksi aikataulutettu kesäkuun 2011 puoliväliin. Tämän jälkeen pitäisi työstää seudullisesti yhteinen aiesopimus valtion kanssa. Turun kaupunkiseudun edun mukaista on, että tässä varsin haasteellisessa aikataulussa pysytään, koska aiesopimuksesta on hyötyä, kun valtioneuvosto linjaa tulevia infrainvestointeja uudessa liikennepoliittisessa selonteossaan alkusyksystä 2011. (ks. tarkemmin 2.3 ja 2.4)
- Nykyinen kaupunkiseutuyhteistyö on eri suunnitelmissa näkyvimmin kohdentunut maankäytön, asumisen ja liikenteen suunnitteluun ja kehittämiseen. Epäselväksi on toistaiseksi jäänyt, miten hyvin palveluverkon ja palvelutuotannon seutunäkökulmat on pystytty ottamaan huomioon rakennemallityössä. (ks. tarkemmin 2.3)
- Seutuyhteistyössä on laadittu ja laaditaan erilaisia suunnitelmia. Eri asiakokonaisuuksia käsittelevien suunnitelmien vaikuttavuutta kokonaisuuden näkökulmasta voisi parantaa, jos eri teemoja käsittelevät suunnitelmat tehtäisiin yhtäaikaaisesti, limittäin eikä peräkkäin. (ks. tarkemmin 2)
- Tarkastuslautakunnalle on jäänyt epäselväksi, miten Turku-sopimuksen ohjelmissa ja muissa kaupungin ohjausasiakirjoissa on systemaattisesti ja kattavasti huomioitu ja tullaan jatkossa huomioimaan seudullisesti asetetut tavoitteet ja tehdyt suunnitelmat. (ks. tarkemmin 3)

Kaupunginhallituksen puheenjohtajiston (Minna Arve, Toni Eklund, Katri Sarlund) kommentit Turun kaupunkiseutuyhteistyöstä 14.4.2011:

Seutuyhteistyön tärkeä tavoite on koko seudun elinvoiman ja kilpailukyvyn turvaaminen kiristyvässä kilpailussa kaupunkiseutujen kesken niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Turun seudulla yhteistyö etenee hyvässä hengessä ja viimeisen vuoden aikana yhteistyö on selvästi tiivistynyt ja konkretisoitunut. Seutuyhteistyö on organisoitu uudelleen ja sitä ohjaa kuntien poliittisesta sekä virkajohdosta muodostuva ohjausryhmä.

Edistystä on tapahtunut kaikilla sektoreilla. Teknisellä sektorilla on tehty yhteistyötä jo pitkään ja palveluryhmä on edennyt monien konkreettisten asioiden kanssa. Kehitteillä on myös seudullinen palvelustrategia. Palveluverkon osalta tällä hetkellä huomio kiinnitetään lähinnä uusiin hankkeisiin raja-alueilla.

Turussa seutuasioita käsitellään ja päätetään eri tasoilla: lautakunnat, kaupunginhallitus ja kaupunginvaltuusto. Yhteistyön edetessä samanaikaisesti usealla eri taholla haasteena ja tarpeena on riittävän tiedonkulun ja tahtotilan varmistaminen organisaatioiden välillä.

Ajankohtaisen kommentoitavana olevan rakennemallityön aikataulu on tiivis. Kesäkuussa tullaan lausuntojen pohjalta linjaamaan rakennemallityön jatko. Jotta kuntien ja valtion välisessä aiesopimusmenettelyssä voidaan edetä, valtio edellyttää että perusvaihtoehto rakennemallista on valittuna.

Kaupunginjohtaja Aleks Randellin kommentit Turun kaupunkiseutuyhteistyöstä 30.3.2011:

Kaupunkiseutuyhteistyössä on tapahtunut paljon ja monia asioita on viety eteenpäin. Seutuyhteistyössä on tällä hetkellä paljon positiivista virettä.

Kaupunkiseutusunnitelma ei välttämättä sisällä kaikkia seudullisia asioita. Jos jokin uusi asia nousee esiin, se tuodaan käsittelyyn. Kaupunkiseutusunnitelmaa voidaan täydentää.

Rakennemallista pitää olla selvillä perusvaihtoehto ennen kuin voidaan tehdä aiesopimus. Rakennemallia voidaan ja sitä tarvitseekin päivittää matkan varrella. Rakennemallin aikataulu on tiukka, mutta se on ollut tiedossa. Seudun etu on saada rakennemalli päätetyssä aikataulussa valmiiksi.

Selvältä näyttää, että jatkossa valtio tulee lisäämään vaatimustasoaan kaupunkiseutujen yhteistyön osalta. Vaarana on, että mm. sosiaali- ja terveystointa koskevissa lainsäädännön uudistuksissa erillislainsäädännön kautta aletaan kehittää kuntarakenteita, jotka tulisivat määrittämään sitä, minkälaisiksi seudulliset ja maakunnalliset yhteistoimintamallit tulevat. Nämä rakenteet pitäisi hoitaa kuntalain kokonaisuudistuksen kautta eikä ministeriöiden erillislainsäädännön kautta.

Turku haluaa olla aktiivinen seutuyhteistyön veturi, mikä tarkoittaa, että Turulle syntyy myös jonkin verran kustannuksia. Jatkossa voidaan miettiä, pitäisikö myös Turun kaupungin talousarviovalmistelun ohjeissa olla mukana seudullisten tavoitteiden huomiointi. Aiempaa enemmän tulee korostumaan asioiden tarkastelu yli hallintokuntarajojen ja yhä isompien kokonaisuuksien näkeminen.

1. Lähtökohtia kaupunkiseutuyhteistyössä

Paras-prosessi

Valtioneuvosto käynnisti keväällä 2005 ns. Paras-hankkeen kunta- ja palvelurakenteen uudistamiseksi. Hankkeen toteuttamista ohjaava puitelaki (Laki kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta 9.2.2007/169) tuli voimaan 23.2.2007 ja on voimassa vuoden 2012 loppuun.

- Puitelain tavoitteena on elinvoimainen ja toimintakykyinen sekä eheä kuntarakenne. Lisäksi lain tavoitteena on varmistaa koko maassa laadukkaat ja asukkaiden saatavilla olevat palvelut. Lain mukaan palvelurakenteen on oltava kattava ja taloudellinen ja sen on mahdollistettava voimavarojen tehokas käyttö. (1 §)
- Lain mukaan palvelurakenteita vahvistetaan kokoamalla kuntaa laajempaa väestöpohjaa edellyttäviä palveluja ja lisäämällä kuntien yhteistoimintaa. (4 §)
- Puitelain mukaan kunnan tulee muodostua työssäkäyntialueesta tai muusta sellaisesta toiminnallisesta kokonaisuudesta, jolla on taloudelliset ja henkilöstövoimavaroihin perustuvat edellytykset vastata palveluiden järjestämisestä ja rahoituksesta (5 §)

Puitelain 7 §:n mukaan mm. Turun on tullut laatia yhdessä Turun kaupunkiseudun kuntien Auran, Kaarinan, Liedon, Naantalin, Raision, Ruskon ja Vahdon kanssa suunnitelma siitä, miten

- maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamista sekä
- palvelujen käyttöä kuntarajat ylittäen parannetaan seuduilla.

Suunnitelma on tullut laatia viimeistään 31.8.2007.

Lain 10 §:n mukaan kunnan on viimeistään 31.8.2007 annettava valtioneuvostolle selvitys kunnassa toteutettavista toimenpiteistä sekä suunnitelma uudistuksen toimeenpanosta (toimeenpanosuunnitelma). Selvityksestä ja toimeenpanosuunnitelmasta päättää lain mukaan kunnanvaltuusto.

Puitelain 10 §:ssä on määritelty toimeenpanosuunnitelman sisältö. Toimeenpanosuunnitelmaan tulee sisältyä:

- 1) väestö- ja palvelutarveanalyysi kunnassa vuosille 2015 ja 2025;
- 2) kuntalain 65 §:n 1 momentissa tarkoitettu kunnan taloussuunnitelma sekä, jos taseen alijäämää ei saada taloussuunnitelman suunnittelukautena katetuksi, kuntalain 65 §:n 3 momentissa tarkoitettu toimenpideohjelma;
- 3) suunnitelma siitä, miten kunta käyttää 4 §:ssä mainittuja keinoja;
- 4) selvitys palveluverkon kattavuudesta; sekä
- 5) suunnitelma kunnan keskeisten toimintojen järjestämisestä sekä henkilövoimavarojen riittäväydestä ja kehittämisestä.

(Lähde: kaupunginjohtaja Pukkisen esittelyteksti: kv 15.8.2007, Liite 1 § 176)

Valtioneuvoston asetuksella kunta- ja palvelurakenneuudistusta koskevien tietojen toimittamisesta valtioneuvostolle 173/2007 on säädetty mm. puitelaisissa tarkoitettujen suunnitelmien (7 §), selvitysten ja toimeenpanosuunnitelmien (10 §) rakenteesta ja siitä, miten kunnat antavat nämä selvitykset ja suunnitelmat valtioneuvostolle.

Asetuksen mukaan puitelain 7 §:ssä tarkoitettujen suunnitelmien tulee sisältää selvitys:

- 1) maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamisen sekä kunnallisten palveluiden kuntarajat ylittävän käytön nykytilasta ja kehittämistarpeesta;
- 2) keinoista, joilla kunnat ovat päättäneet parantaa maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamista seudulla;

- 3) keinoista, joilla kunnallisten palveluiden käyttöä kuntarajat ylittäen on seudulla päätetty parantaa, sekä
- 4) suunnitelman toimeenpanosta ja aikataulusta.

Paras-prosessin sisällön keskeisin toteuttaja on **kaupunkiseutusuunnitelma (KPS)**. Suunnitelmassa käsitellään kaupunkiseudun asumisen, maankäytön, liikenteen sekä palvelujen nykytilan arvioinnit ja esitetyt kehittämistoimenpiteet. Lisäksi kuntien piti tehdä suunnitelma uudistusten toimeenpanosta erillisellä **toimeenpanosuunnitelmalla (TPS)**.

Kaupunkiseutusuunnitelman yksi keskeisimmistä toimenpiteistä on laatia seudulle yhteinen **rakennemalli 2035**, jossa määritellään seudullisesti yhteiset linjaukset yhdyskuntarakenteen ja maankäytön suunnitteluun.

Eduskunnan hyväksymän selonteon* mukaisesti Turun seudulla on otettu kokeiluluontoisesti käyttöön vuoden 2012 loppuun asti kestävä valtion ja seudun kuntien välinen maankäytön, asumisen ja liikenteen **aiesopimusmenettely**. Työn ensisijaisena tavoitteena on määritellä aiesopimusosapuolten yhteinen tahtotila ja keskeiset tavoitteet.

Kaupunkiseutusuunnitelmaa, rakennemalli 2035:a ja aiesopimusmenettelyä käsitellään tarkemmin luvussa 2.

* Valtioneuvoston selonteko kunta- ja palvelurakennemuutoksesta. (VNS 9/2009 vp). Eduskunnalle annettava selonteko kunta- ja palvelurakennemuutoksesta kuvaa vuonna 2005 käynnistyneen kunta- ja palvelurakennemuutoksen etenemistä sekä uudistuksen ja uudistusta ohjaavan, vuoden 2012 loppuun asti voimassa olevan puitelain tavoitteiden toteutumista. Selonteossa arvioidaan uudistuksen tähänastisia tuloksia ja vaikutuksia eri näkökulmista. Lisäksi selonteossa linjataan uudistuksen jatkamista koskevia toimenpiteitä.

<http://www.turku.fi/tarkastuslautakunta/seutu>

Laki selvitysmenettelystä

”Laki selvitysmenettelystä yhteistyön edistämiseksi eräillä kaupunkiseuduilla” (1408/2010) tuli voimaan 1.1.2011.

- Lain tarkoituksena on kaupunkiseutujen elinvoiman, kilpailukyvyyn ja toimivuuden turvaamiseksi edistää seudun kuntien maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamista sekä palveluiden käyttöä kuntarajoista riippumatta. (1 §)
- Lain mukaisen selvitysmenettelyn kohteena voivat olla mm. Turun, Kaarinan, Naantalien ja Raision kaupungit sekä Auran, Liedon ja Ruskon kunnat. Lain soveltamisalaan kuuluu Turun kaupunkiseudun lisäksi myös 16 muuta kaupunkiseutua. (2 §)
- Valtiovarainministeriö voi käynnistää selvitysmenettelyn asettamalla yhden tai useamman kaupunkiseutuselvittäjän yhdessä seudun kuntien kanssa selvittämään, miten kuntien yhteistyönä voidaan sovittaa yhteen kaupunkiseudun maankäyttöä, asumista ja liikennettä sekä miten palveluiden käyttöä kuntarajoista riippumatta tulisi edistää. (3 §)
- Selvitysmenettely voidaan käynnistää Valtiovarainministeriön omasta aloitteesta tai yhden tai useamman seudun kunnan esityksestä. Ennen selvitysmenettelyn käynnistämistä valtiovarainministeriön tulee kuulla kaupunkiseudun kuntia, asianomaista maakunnan liittoa, ympäristöministeriötä, liikenne- ja viestintäministeriötä, työ- ja elinkeinoministeriötä, opetus- ja kulttuuriministeriötä sekä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriötä. (3 §)

Kaupunkiseutuselvittäjän tehtävänä on kaupunkiseudun elinvoimaisuuden ja kilpailukyvyn turvaamiseksi yhteistyössä seudun kuntien kanssa asettamispäätöksessä edellytetyllä tavalla kartoittaa maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamisen sekä palveluiden käytön kehittämistarpeet seudulla. (4 §)

Kaupunkiseutuselvittäjän tulee lain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun kartoituksen perusteella tehdä ehdotus:

- 1) seudun kuntien yhteistyön kehittämisen tavoitteista, keinoista ja aikataulusta;
- 2) miten seudun kuntien yhteistyön valmistelu ja päätöksenteko selvitysmenettelyn jälkeen järjestetään ja rahoitetaan;
- 3) yhteistyön seurannasta kunnissa;
- 4) muista tarpeelliseksi katsomistaan seudun kuntien yhteistyön kehittämiseen liittyvistä asioista.

Kaupunkiseudun kuntien on osallistuttava selvitysmenettelyyn ja tuettava kaupunkiseutuselvittäjää hänelle säädettyjen tehtävien hoitamisessa.

Kaupunkiseutuselvittäjä tekee säädetty ehdotuksensa kaupunkiseudun kunnille. Kuntien valtuustojen tulee tehdä päätökset kaupunkiseutuselvittäjän ehdotusten käyttöönotosta kolmen kuukauden kuluessa ehdotusten tekemisestä. (6 §)

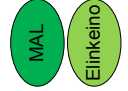
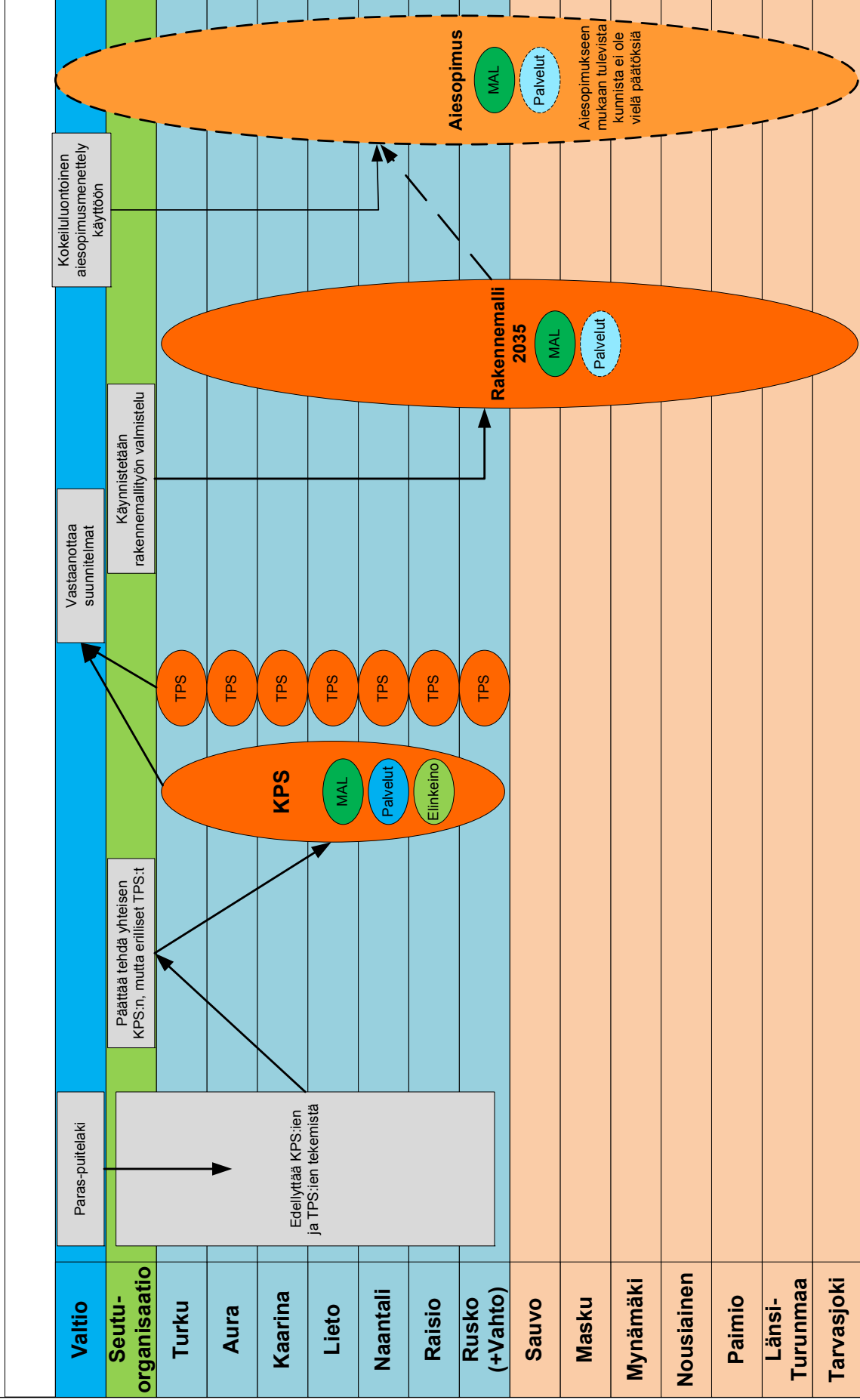
Jos kunta ei tee lain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua päätöstä, sen tulee mainitussa momentissa säädettyssä määräajassa antaa valtuuston päätöksellä kaupunkiselvittäjälle perusteltu lausunto siitä, miltä osin kaupunkiselvittäjän ehdotuksia ei voida ottaa käyttöön. Kaupunkiselvittäjä voi tämän jälkeen tehdä kunnille uudet ehdotukset. (6 §)

Kaupunkiseutuselvittäjä toimittaa saatuaan työnsä päätökseen ehdotuksensa ja valtuustojen niihin antamat lausunnot valtiovarainministeriölle. Valtiovarainministeriö käsittelee ehdotukset yhteistyössä ympäristöministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Ehdotuksista kuullaan asianomaista maakunnan liittoa ja Suomen Kuntaliittoa. (6 §)

Seudun kuntien tulee seurata kaupunkiselvittäjän ehdotusten täytäntöönpanoa siten kuin kunnat ovat kaupunkiselvittäjän ehdotuksen perusteella päättäneet. (7 §)

Seudun kuntien tulee yhdessä antaa valtiovarainministeriölle vuosittain selvitys kaupunkiselvittäjän ehdotusten täytäntöönpanosta siten kuin valtiovarainministeriö tarkemmin määrää. (7 §)

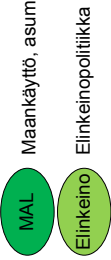
Turun kaupunkiseutuyhteistyön keskeiset elementit

Maankäyttö, asuminen ja liikenne

Palvelunäkökulma otetaan huomioon

Palvelunäkökulma otetaan huomioon

2. Kaupunkiseutuyhteistyön toteutus

2.1 Kaupunkiseudun organisoituminen ja työjärjestys

Turun yhteistyöalueen neuvottelukokous 26.10.2006

Turun kaupunki kutsui puitelain 7 §:ssä mainitut Turun kaupunkiseudun kunnat 26.10.2006 kokoukseen. Tuolloin sovittiin organisoitumisesta kaupunkiseutusuunnitelman laatimiseksi.

Ylimpänä päättävänä elimenä on **kuntakokous**. Kuntakokouksen tehtävänä on ollut määrittää päälinjat. **Ohjausryhmän** tehtävänä on ollut johtaa prosessia, vastata hankkeen viestinnästä ja raportoida kuntakokoukselle.

Ohjausryhmä on ohjannut kolmea valmistelua tekevää **työryhmää**:

1. Maankäyttö, asuminen ja liikenne- (MAL),
2. Palvelutuotanto- sekä
3. Elinkeino- ja kilpailukykytyöryhmä

Kaksi ensimmäistä ryhmää olivat suoraan puitelain edellyttämiä, mutta elinkeino- ja kilpailukykytyöryhmä oli sen sijaan Turun seudun oma-aloitteisesti perustama. Kaupunkiseutusuunnitelman mukaan tällä haluttiin korostaa suurten elinvoimaisten kaupunkiseutujen tärkeyttä tulevaisuuden voimavarana.

Kaupunkiseutusuunnitelman mukaan työryhmät ovat olleet virkahenkilötyöryhmiä, joihin kunnat ovat nimenneet edustajiaan asiantuntijuuden ja harkintansa mukaan. Työryhmillä on elinkeino- ja kilpailukykytyöryhmää lukuun ottamatta ollut alatyöryhmiä.

Kunta- ja palvelurakennehankkeen Turun kaupunkiseudun kuntakokous 15.6.2010

Kuntakokous päätti hyväksyä Paras-hankkeen ja muun kaupunkiseutuyhteistyön työjärjestyksen (pl. elinkeinoyhteistyö). Työjärjestys on Turun kaupunkiseudun Paras-hankkeen ja muun kuin elinkeinotoiminnan yhteistyön yleiset periaatteet määrittelevä, mukana olevien kuntien hyväksymä poliittinen toiminta- ja organisoitumisasiakirja.

Mukana ovat Paras-lain määräämät kunnat: Aura, Kaarina, Lieto, Naantali, Raisio, Rusko, Turku sekä Paimio, Sauvo, Masku, Mynämäki ja Nousiainen.

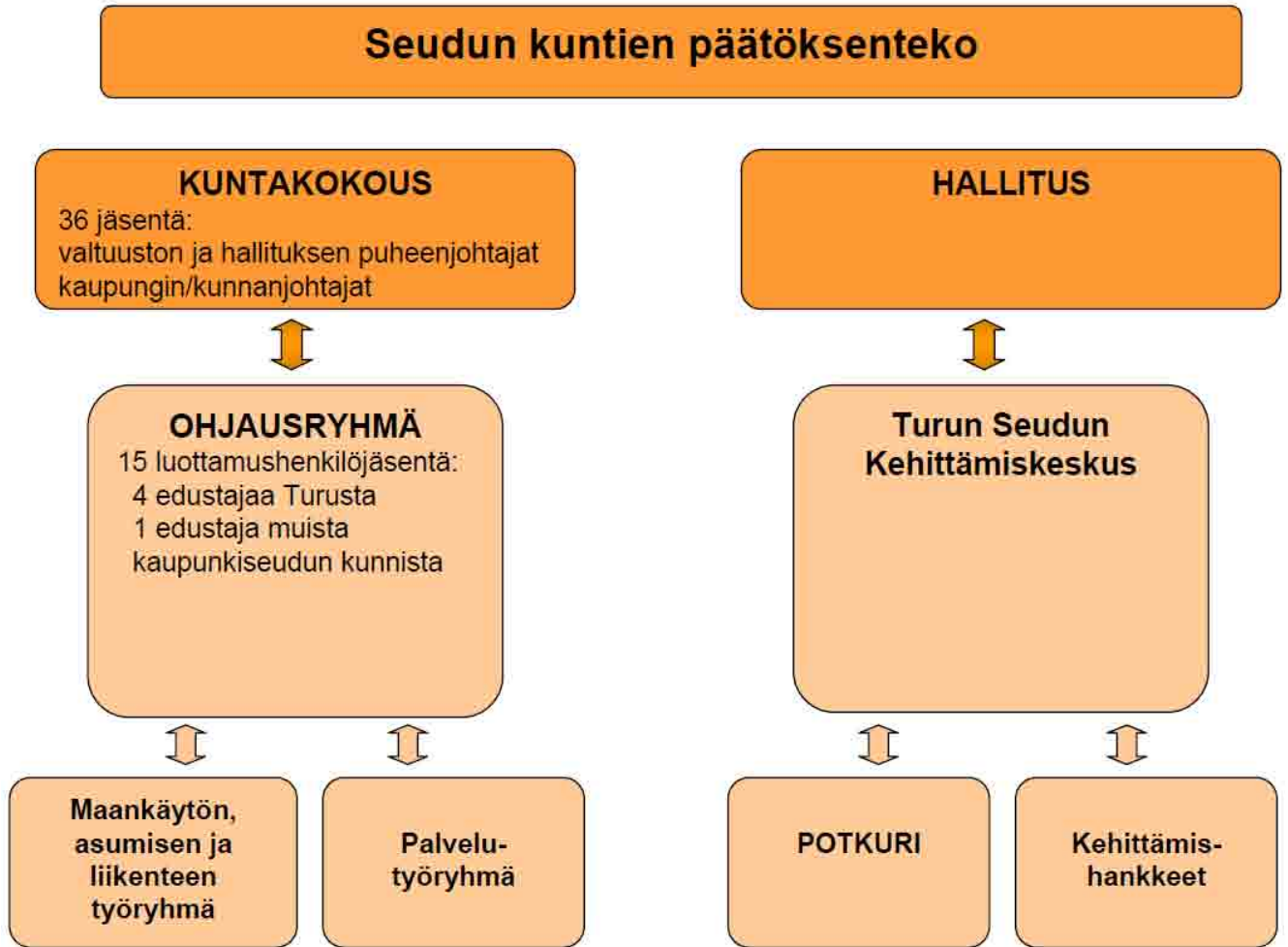
Kaupunkiseutuyhteistyön organisoitumisen lähtökohtina mainitaan mm.:

- Paras-hankkeen ja muun kaupunkiseutuyhteistyön kuntakokous ja ohjausryhmä ohjaavat Paras-prosessia sekä muuta kaupunkiseutuyhteistyötä ja tekevät esityksiä kuntien hallituksille (suunnittelu ja toimeenpano).
- Tarvittavat kuntia koskevat päätökset tehdään kuntien toimielimissä (kuntakohtainen päätöksenteko).

Yhteistyö seudullisesti on aktiivista ja kunnat ovat päättäneet seutuyhteistyön organisoimisesta ja työskentelymallista. Kaupunkiseudun yhteisten päätösten toimeenpanoon liittyvät päätökset tehdään kuitenkin yksittäisten kuntien toimielimissä. Tämä mahdollistaa sen, että yksittäiset kunnat eivät välttämättä kaikissa asioissa ole valmiita sitoutumaan seudullisesti tehtyihin päätöksiin.

Elinkeinoyhteistyön osalta todetaan, että se organisoidaan esitetyn kaupunkiseudun elinkeinoyhteistyösopimuksen mukaisesti (elinkeinoyhteistyö).

Elinkeinoyhteistyöstä vastaa Turun Seudun Kehittämiskeskus 16.2.2011 allekirjoitetun Turun kaupunkiseudun elinkeinoyhteistyösopimuksen mukaisesti. Turun Seudun Kehittämiskeskuksen toimintaa johtaa sen seudullisesti valittu hallitus.

Turun kaupunkiseudun organisaatio (15.6.2010 jälkeen)

Kuntakokous

- Ylin organisaatio on kuntakokous, joka käsittelee yhteistyön periaatteita ja voi tehdä esityksiä kunnille.
- Kunnilla on mahdollisuus tehdä aloitteita kuntakokoukselle sekä ohjausryhmälle.
- Ohjausryhmä raportoi toiminnastaan kuntakokoukselle kaksi kertaa vuodessa.

Ohjausryhmä

- Ohjausryhmän puheenjohtajistoon kuuluu puheenjohtaja ja kaksi varapuheenjohtajaa. Turun kaupunki nimeää puheenjohtajan.
- Kaupunginjohtajilla ja kunnanjohtajilla on puhe- ja läsnäolo-oikeus ohjausryhmän kokouksissa.
- Kuntakokouksen puheenjohtajalla ja ohjausryhmän asettamien työryhmien puheenjohtajilla on puhe- ja läsnäolo-oikeus ohjausryhmän kokouksissa.
- Turun kaupunginjohtaja toimii kuntakokouksen ja ohjausryhmän esittelijänä.
- Esittelijä esittelee työryhmien asiat ohjausryhmälle työryhmien valmistelun pohjalta.
- Seudun ohjausryhmä vahvistaa valmistelun suuntaviivat ja linjaukset siltä osin kuin ohjausryhmä ei katso asian edellyttävän kuntien päätöksentekoa.
- Kaikki laajempaa merkitystä ja periaatteellista kantaa vaativat useampaa kuntaa koskevat yhteistyöasiat tulee saattaa seudun ohjausryhmän käsittelyyn.
- Seudun ohjausryhmälle ja sen asettamille työryhmille laaditaan ohjeellinen työsuunnitelma ja aikataulu.
- Ohjausryhmän asettamat työryhmät eivät tee periaatepäätöksiä.
- Ohjausryhmä vastaa tarvittaessa valtion edellyttämästä valmistelutyöstä.

2.2 Kaupunkiseutusuunnitelma (KPS)

Puitelain 7 §:n mukaan mm. Turun tuli laatia yhdessä Turun kaupunkiseudun kuntien Auran, Kaarinan, Liedon, Naantalien, Raision, Ruskon ja Vahdon kanssa kaupunkiseutusuunnitelma

* maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamisesta sekä siitä,

* miten palvelujen käyttöä kuntarajat ylittäen parannetaan,

jolleivät ao. kunnat yksimielisesti todenneet suunnitelman laatimista tarpeettomaksi.

Kaupunkiseutusuunnitelma tuli toimittaa valtioneuvostolle viimeistään 31.8.2007.

Kaupunginvaltuuston 27.8.2007 asian esittelyssä todettiin:

Turku muodosti yhdessä em. kuntien kanssa yhteistyö- ja valmisteluorganisaation laatimaan Turun kaupunkiseudun kaupunkiseutusuunnitelmaa. Vastausten antamista varten sisäasiainministeriö laati lomakkeiston, jonka sisältö liitteineen muodostaa Turun kaupunkiseudun kaupunkiseutusuunnitelman perustan. Yleislinjauksena kaupunkiseutusuunnitelmassa on yhteistyön kehittäminen.

Kaupunkiseutusuunnitelma (KPS) sisältää kaupunkiseudun asumisen, maankäytön, liikenteen sekä palvelujen nykytilan arvioinnit ja esitetyt kehittämistoimenpiteet. Näiden lain edellyttämien näkökulmien lisäksi Turun kaupunkiseudulla toimi myös Elinkeino- ja kilpailukykyryhmä, jonka esittämiä asioita otettiin mahdollisuuksien mukaan huomioon kaupunkiseutusuunnitelmassa.

Kaupunkiseutusuunnitelma perustui em. kolmen työryhmän valmistelutyöhön (1. maankäytön, asumisen ja liikenteen -, 2. palvelutuotannon - ja 3. elinkeino- ja kilpailukykyryhmä). Työryhmien työn jäsentämiseksi ohjausryhmä hyväksyi 13.2.2007 Kuntaliiton kanssa konsultoidun sisältörungon:

- Suunnitelman/ osasuunnitelman lähtökohdat ja tavoitteet
 - perusteet suunnitelmalle/ osasuunnitelmalle
 - keskeiset lähtökohtatiedot
 - tulevaisuuden tahtotila
- Mitä palveluja/tuotteita kunnassa on toimialalla tarjota - nykytilanne
 - listaus
 - luokittelu strategisuuden mukaan
 - nykyinen yhteistyömenettely
- Em. palveluiden kustannukset kunnassa
 - yksikkö/kokonaistasolla mahdollisuuksista riippuen
- Ratkaisu asukkaan näkökulmasta palvelun/ tuotteen kehittämiseksi kustannustehokkaasti
 - yhteistyön kehittäminen
 - isäntäkuntamalli
 - rakenneuudistus
- Toteutuksen organisointi ja aikataulu

KPS:ssa linjataan esimerkiksi asumiseen liittyvät tavoitteet seuraavasti:

Pyrkimyksenä on seudullisesti vastuullinen ja tasapuolinen asuntopolitiikka, monipuolinen asuntotuotanto sekä profiloituneet asunto- ja työpaikka-alueet. Tavoitteena on koko seutua koskeva tasapainoinen sosiaalisen asuntotuotannon järjestäminen. Yhteisvastuullisesti tullaan järjestämään maahanmuuttajien kotouttamista tukeva asuminen.

Vastaavasti KPS:ssa esitetään tavoitteita Sosiaali- ja terveystoimen osalta esimerkiksi seuraavasti:

- Kunnallisten palveluiden käytön parantaminen kuntarajat ylittäen verrattuna nykytilaan
- Yhteiset kustannuslaskennan pelisäännöt
 - toteutetun kustannuslaskennan ylläpito päivähoito- ja vanhuspalveluissa
 - alueellista läpinäkyvyyttä lisäävät palvelukuvaukset, sopimukset, tuotteistus ja toimintolaskenta otetaan käyttöön

- tilaaja-tuottajamalleihin sovitaan yhteiset tilaus- ja tuotantomallit
- yhteinen hanke
- aikataulu 2007 - 2008.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi Turun kaupunkiseudun kaupunkiseutusunnitelman 27.8.2007 valtioneuvostolle toimitettavaksi.

<http://www.turku.fi/tarkastuslautakunta/seutu>

Turun kaupunginvaltuuston rooli Paras-prosessin päätöksenteossa vuoden 2007 jälkeen on tarkastuslautakunnalle jäänyt epäselväksi. Tarkastuslautakunnan havaintojen mukaan nykyisen valtuuston esityslistoilla vuosina 2009 - 2010 kunta- ja palvelurakennemuutos ei ole asiana ollut yhtään kertaa.

Turun kaupunkiseudun ohjausryhmä käsittelee kevään 2011 aikana kaupunkisuunnitelman päivittämistä vastaamaan paremmin nykytilannetta.

Kaupunkiseutusunnitelman toimeenpanosuunnitelma (TPS)

Sisäasiainministeriö edellytti kuntien laativan toimeenpanosuunnitelman (TPS). Kaikkien kuntien tuli tehdä suunnitelma joko yksin tai yhdessä muiden kuntien kanssa sekä toimittaa suunnitelma valtioneuvostolle viimeistään 31.8.2007.

Turun kaupunkiseudun ohjausryhmän kokouksen 13.2.2007 esittelytekstissä todetaan, että toimeenpanosuunnitelman sisältöä on yksilöity asetusluonnoksessa ja siinä käsitellään mm. yhteistoiminta-alueiden muodostamista perusterveydenhuollossa ja siihen kiinteästi liittyvissä sosiaalitoimen tehtävissä sekä ammatillisessa peruskoulutuksessa.

Turun kaupunkiseudun ohjausryhmässä 13.2.2007 päädyttiin siihen, että kukin kunta tekee toimeenpanosuunnitelman erikseen. Kunnat ovat toimittaneet omat toimeenpanosuunnitelmansa ministeriölle. Valtakunnallisesti noin 2/3 kaupunkiseuduista toteutti toimeenpanosuunnitelman seudun yhteisenä. Tarkastuslautakunta painottaa, että yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi erillisten toimeenpanosuunnitelmien yhteensovittaminen on tärkeää.

Kaupunginvaltuuston 27.8.2007 asian esittelyssä todettiin:

”Toimeenpanosuunnitelmaa voi luonnehtia pitkälti tilastotietojen ja kuntalaisten palveluverkoston tarkastelun näkökulmaksi, jolla selvitetään kuntien kyky ratkaista palvelu- ja taloustekijät tulevaisuudessa. Mm. riittävä väestömäärä on keskeinen arviointikriteeri. Suurten kaupunkikeskusten osalta toimeenpanosuunnitelman tavoitetasojen saavuttaminen ei näytä olevan ongelmallista.”

Samana esittelyn mukaan:

”Keskeisenä valmistelumenetelminä yleisarvioinnin ohella oli kaupunginkanslian laatimat virastoilta saatuihin tietoihin, aikaisempiin selvityksiin, strategiaihin ja toimeenpanosuunnitelmaa varten hankittuihin tilasto- ja tutkimustietoihin perustuvat vastausluonnokset sisäasiainministeriön asettamiin kysymyksiin.”

Turun kaupungin TPS hyväksyttiin 27.8.2007.

<http://www.turku.fi/tarkastuslautakunta/seutu>

Turun kaupunkiseutusunnitelman mukaan kuntien toimeenpanosuunnitelmissa (TPS) on esitetty tarkemmin tilastollisia ja muita tietoja koskien väestö- ja palvelutarveanalyysiä, kunnan taloutta ja palveluverkon kattavuutta.

2.3 Rakennemalli 2035

Turun kaupunkiseudulle laaditaan kaupunkirakenteen kestävää kehitystä ja alueen vetovoimaisuutta edistävä rakennemalli 2035. Tämän tavoitteena ja tarkoituksena on

- löytää yhteinen näkemys kaupunkiseudun yhdyskuntarakenteen pitkän tähtäyksen päälinjoista.
- ohjata kuntien tulevaa maankäytön suunnittelua yleispiirteisesti.

Jatkossa mallia on tarkoitus käyttää maakunta- ja yleiskaavoituksen lähtökohtana.

Turun kaupunkiseudun rakennemalli 2035 väliraportti 1:n (20.12.2010) mukaan rakennemallityö lähtee liikkeelle jo 1970-luvulta asti tehdystä yleiskaavayhteistyöstä ja mm. vuoden 2004 maakuntakaavasta. Meneillään olevassa rakennemallityössä pyritään edellisiä suunnitelmia osallistavampaan ja sitouttavampaan prosessiin ja lopputulokseen. Väliraportti 1:n mukaan rakennemalli 2035 on yksi kaupunki-seutusuunnitelman mukainen kärkihanke.

Tavoitteeksi ja lähtökohdaksi on asetettu, että rakennemallityön tulee tukea seudun elinvoimaisuuden ja kilpailukyvyn kannalta keskeistä valtakunnallista kehityskäytäväkonseptia, erityisesti Turku-Helsinki -kehityskäytävää ja rakennemallityöhön kytketään seudullisen palveluverkon rakennetarkastelu.

Rakennemallityön valmistelu on kilpailutuksen pohjalta tilattu Pöyry Finland Oy:ltä. Pöyryn esityksessä 15.6.2010 työpajassa todetaan, että työssä haetaan vastauksia mm. seuraaviin kysymyksiin:

- Millä periaatteilla Turun seudun kaupunkirakennetta tulisi kehittää?
- Miten varaudutaan kasvuun ja muutoksiin? Mihin kasvu suunnataan? Mikä on olevan kaupunkirakenteen tiivistämiskapasiteetti?
- Millä aikataululla ja mitoituksella alueet ja hankkeet toteutetaan?
- Miten turvataan sujuva liikkuminen ja seudun hyvä saavutettavuus?
- Miten vahvistetaan ja täydennetään seudullista viherverkkoa?
- Miten parannetaan yhdyskuntarakenteen energiataloudellisuutta?
- Millainen on seudullisesti kilpailukykyinen yritysaluekokonaisuus?
- Mitkä ovat kuntien asuntotuotantotavoitteet? Millaiset asuinympäristöt ovat houkuttelevia? Miten hyödynnetään Turun seudun merellisyyttä?
- Miten palveluverkkoa käytetään tehokkaasti koko seudun alueella?
- Miten kuntien välistä yhteistyötä parannetaan?
- Mitkä ovat seudulla yhteisesti päätettäviä kysymyksiä, mitkä kuntien sisäisiä asioita?
- Onko tarpeen määrittää seudulle yhteisiä maapoliittisia periaatteita? Miten vahvasti halutaan ohjata hajakentämistä? Miten parannetaan kaupunki- ja maaseutualueiden välistä vuorovaikutusta?

Turun kaupunkiseudun ohjausryhmässä 19.3.2010 todettiin mm., että palveluverkkotietojen saaminen on haasteena rakennemallityössä.

Epäselväksi on toistaiseksi jäänyt, miten hyvin palveluverkon ja palvelutuotannon näkökulmat on pystytty ottamaan huomioon rakennemallityössä.

Rakennemallin väliraportissa 1 todetaan:

Rakennemallityössä haetaan ratkaisuja seudullisesti merkittävien toimintojen ja verkostojen periaatelinjauksiin. Rakennemallityössä esitetään vuoteen 2035 ulottuvia alueellisia kehityskuvia koskien

- asumista
- työpaikka-alueita
- kaupan ja palveluiden alueita
- liikenneverkkoa
- virkistyksen ja vapaa-ajan alueita
- yhdyskuntatekniikkaa

Väliraportissa esitetään rakennemallille seuraavat **yksityiskohtaiset tavoitteet**:

1. Elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä parannetaan
2. Väestönkasvuun varaudutaan
3. Alue- ja yhdyskuntarakenteen toimivuutta ja taloudellisuutta parannetaan
4. Kuntien ja alueiden roolia kaupunkiseudulla selkeytetään
5. Keskustojen vetovoimaisuutta lisätään
6. Asuntotarjonnan ja asuntoalueiden monipuolisuutta lisätään
7. Elinympäristön laatua, viihtyisyyttä ja turvallisuutta parannetaan
8. Liikkumisen tapoja uudistetaan
9. Palvelujen saatavuutta parannetaan
10. Saariston ja rannikon erityispiirteitä ja merkitystä vaalitaan ja korostetaan

Näitä tavoitteita on väliraportissa 1 avattu seuraavasti:

Elinkeinoelämän kehittämisedellytyksiä tuetaan

- Luodaan mahdollisuuksia uuden liiketoiminnan ja uusien elinkeinojen syntyyn sekä varmistetaan nykyisten yritysten säilyminen kaupunkiseudulla.
- Varaudutaan rakennemallissa noin 20 000 työpaikan lisäykseen vuoteen 2035 mennessä painottuen palvelusektoriin (13,8 %:n kasvu).

Väestönkasvuun varaudutaan

- Varaudutaan rakennemallissa noin 75 000 asukkaan lisäykseen vuoteen 2035 mennessä (23 %:n kasvu). Suunnitellaan alue- ja yhdyskuntarakenteen vaiheittainen toteuttaminen.

Alue- ja yhdyskuntarakenteen toimivuutta ja taloudellisuutta parannetaan

- Suunnitellaan maankäyttöä ja liikennejärjestelmää yhteistyössä ja toisiaan tukevalla tavalla kestävän yhdyskuntarakenteen aikaansaamiseksi.
- Eheytetään yhdyskuntarakennetta mm. tiivistämällä ja täydentämällä vajaakäyttöisiä alueita.
- Tarjotaan hajakentämälle korvaavia, houkuttelevia vaihtoehtoja.
- Määritellään kehittämisen suuntaviivat niille kaupan ja palveluiden toiminnoille, jotka eivät voi sijoittua kaupunki-, kunta- tai kyläkeskuksiin.
- Laaditaan yhteiset maapoliittiset periaatteet seudulle.

Kuntien ja alueiden roolia kaupunkiseudulla selkeytetään

- Esitetään kuntien ja alueiden roolit osana kaupunkiseudun kestävää kokonaisuutta.

Keskustoja kehitetään

- Kehitetään keskustoja monipuolisina, sekoittuneiden toimintojen alueina.
- Kehitetään Turun keskustaa koko alueen vetovoimaisena keskuksena ja muita keskustoja omaleimaisina ”pikkukaupunkeina”, kunta-, kylä- tai alakeskuksina.

Asuntotarjonnan ja asuntoalueiden monipuolisuutta lisätään

- Lisätään asuntotarjontaa ja kehitetään asuntoalueita vastaamaan monimuotoisiin asumismielityksiin ja väestörakenteen muutoksiin.
- Lisätään rakennemallissa asuntotarjontaa 78 000 uudella asunnolla vuoteen 2035 mennessä (44,5 % kasvu).

Elinympäristön laatua, viihtyisyyttä ja turvallisuutta korostetaan

- Kaupunkiseudun merellisyyden, seudullisen viherverkoston ja rakennetun ympäristön laadun tulee olla keskeisiä ympäristövetovoima- ja imagotekijöitä, jotka ohjaavat suunnittelussa tehtäviä ratkaisuja.
- Tarjotaan kävelylle ja pyöräilylle korkeatasoiset pääyhteydet, turvalliset lähiraitit ja toimivat keskusta-järjestelyt.

Liikkumisen tapoja uudistetaan

- Liikennejärjestelmäratkaisuilla tuetaan tavoiteltavan yhdyskunta- ja palvelurakenteen toteutumista ja seudun tavoitteiden mukaista kehitystä.
- Yhdyskunta- ja palvelurakenteen kehitystä ohjaamalla hillitään matkanpituuksien kasvua, lisätään joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kilpailukykyä ja pysäytetään henkilöautoliikenteen osuuden kasvu.
- Luodaan edellytykset tehokkaalle seudulliselle joukkoliikennejärjestelmälle, jonka perustana on nopeudeltaan ja vuorotarjonnaltaan kilpailukykyinen runkoverkko (runkobussi, pikaraitiotie ja paikallisjuona).
- Tavarankuljetusten tarpeet sovitetaan yhteen muun maankäytön ja muiden toimintojen kanssa.

Palvelujen saavutettavuutta parannetaan

- Suunnitellaan yhteinen seudullinen palveluverkko asukaslähtöisesti ja kuntien taloudellisten resurssien tarkoituksenmukaista käyttöä tukien.
- Yhdyskuntarakennetta suunnitellaan siten, että rakenne kokonaisuutena tukee palvelujen, yhdyskuntateknisen huollon ja verkostojen tehokasta käyttöä/yhteiskäyttöä.
- Saariston toimintoja suunnitellaan siten, että samalla edistetään saariston palvelurakenteen kehittymistä.

Saariston ja rannikon erityispiirteitä ja merkitystä vaalitaan ja korostetaan

- Edistetään luonto- ja kulttuuriarvojen säilymistä.
- Edistetään saariston ja rannikon kehittymistä virkistys-, matkailu- ja vapaa-ajan alueena.
- Edistetään saariston pysyvän asumisen ja elinkeinotoiminnan harjoittamisen edellytyksiä.
- Tutkitaan vesiliikenteen kehittämismahdollisuuksia.

Osallistavampaa ja sitouttavampaa prosessia rakennemallityössä on toteutettu mm. järjestämällä seminaareja (esim. 20.1.2011: osallistujina lähes 150 kuntien ja eri sidosryhmien edustajaa), pitämällä yleisötilaisuuksia ja pyytämällä kuntien sekä muiden viranomaisten ja seudullisten sidosryhmien/toimijoiden lausunnot.

Rakennemallin väliraportti 2 on valmistunut 1.4.2011. Siinä esitetään eri rakennemallivaihtoehtoja ja niiden vahvuuksia ja heikkouksia. Ohjausryhmän on tähän tietoon tukeutuen tarkoitus valita tavoiteltava Turun kaupunkiseudun rakennemalli kokouksissaan 31.5.2011 ja 14.6.2011.

www.turku.fi/rakennemalli2035

2.4 Valtion ja kaupunkiseudun kuntien välinen aiesopimus

Kaupunginhallituksen 1.10.2010 esittelyssä kerrotaan:

Eduskunnan hyväksymän selonteon mukaisesti Tampereen ja Turun seuduilla otetaan kokeiluluontoisesti käyttöön vuoden 2012 loppuun asti kestävä valtion ja seudun kuntien välinen maankäytön, asumisen ja liikenteen aiesopimusmenettely, jossa palvelujen näkökulma on otettu huomioon. Aiesopimuksen sisällön määrittelyssä käytetään hyväksi olemassa olevaa seudullista tietoa ja asumisen, maankäytön ja liikenteen työryhmän valmistelussa olevan ja ensi vuoden jälkipuoliskolla valmistuvan Turun kaupunkiseudun maankäytön, asumisen ja liikenteen rakennemallin sisältöä sitä mukaa, kun niitä on käytettävissä.

Menettelyn ensisijaisena tavoitteena on määritellä aiesopimusosapuolten yhteinen tahtotila ja aiesopimuksen keskeiset yleisluonteiset tavoitteet. Yhteisten tavoitteiden löydyttyä prosessi voi jatkua siten, että neuvotteluosapuolten kesken pyritään löytämään ne tarvittavat suunnittelutoimenpiteet, joilla tavoitteet maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamiseksi saavutetaan.

Turun seudulla aiesopimusmenettelyä koskevilla neuvotteluilla on ollut mukana koordinaatioryhmä, johon kuuluvat Turun seudulta Paras-ohjausryhmän puheenjohtajat ja esittelijä sekä Paras-hankkeen MAL-työryhmän puheenjohtajat. Lisäksi neuvotteluosapuolena ovat olleet mukana valtion edustajat. Neuvotteluihin on osallistunut sekä viranhaltijoita että luottamushenkilöitä.

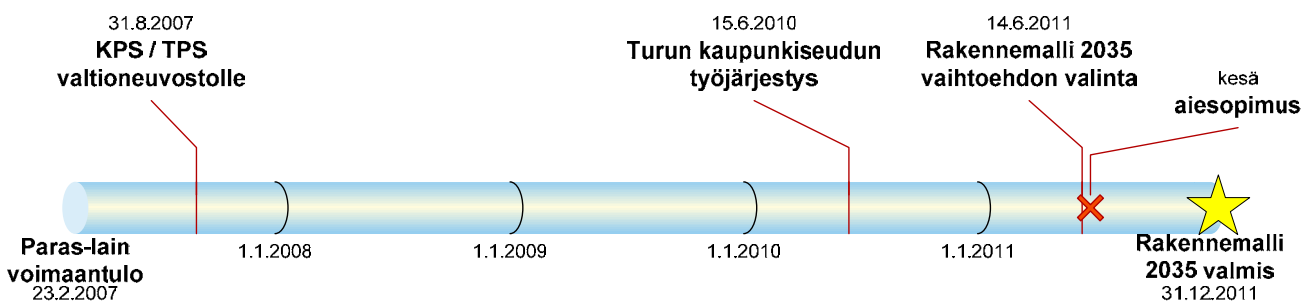
Aiesopimuksen laatiminen kytketään liikennepoliittisen selonteon valmisteluun ja sillä on tärkeä rooli valtakunnallisten infrainvestointien saamisessa seudulle. Neuvottelut aiesopimusprosessin täsmentämiseksi jatkuvat seudun ja valtion kesken. Turun kaupunkiseudun aiesopimusta on käsitelty ja valmisteltu kaupunkiseudun ja ympäristö-, työ- ja elinkeino-, liikenne- ja viestintä- sekä valtiovarainministeriön edustajien kanssa kolme kertaa vuoden 2010 aikana.

Turun kaupunkiseudun ohjausryhmän kokouksessa 5.10.2010 todettiin, että erityisen kriittinen tekijä tällä hetkellä on aiesopimusmenettelyn valmistelu ja rakennemallityön ”limittäminen”, mutta ministeriöiden kanssa näyttäisi nyt vallitsevan yhteinen käsitys siitä, ettei valmis rakennemalli ole edellytys aiesopimusvalmistelulle.

Ministeriöiden ja kaupunkiseudun edustajien välisissä keskusteluissa on todettu, että rakennemallivaihtoehto pitäisi kuitenkin olla yhteisesti valittu ennen aiesopimuksen tekoa. Rakennemallin aikataulua onkin päätetty nopeuttaa niin, että mallivaihtoehto jatkovalmistelun pohjaksi valittaisiin 14.6.2011.

Kaupunkiseudun Paras-ohjausryhmä on aikatauluttanut prosessin siten, että aiesopimus valtion kanssa olisi valmis kesäkuussa 2011. Tavoitteena on, että rakennemallityö ja sen myötä aiesopimus pysyisivät suunnitellussa aikataulussa.

Tarkastuslautakunta korostaa aikataulussa pysymisen tärkeyttä, koska aiesopimus mahdollistaa seudulle merkittäviä valtion infrainvestointeja.

Seutuyhteistyön keskeisiä päivämääriä

3. Turku-sopimuksen seutuasioihin liittyvät tavoitteet

Turun omia seutuasioihin liittyviä tavoitteita on linjattu Ryhmien välisessä sopimuksessa (RVS) 2009 - 2012 sekä sitä toteuttavissa Turku-sopimuksen ohjelmissa.

Tarkastuslautakunnalle on jäänyt epäselväksi, miten Turku-sopimuksen ohjelmissa ja muissa kaupungin ohjausasiakirjoissa on systemaattisesti ja kattavasti huomioitu seudullisesti asetetut tavoitteet ja tehdyt suunnitelmat.

Kaupunkiseutusuunnitelma hyväksyttiin Kuntakokouksessa 14.8.2007. Turku-sopimuksen ohjelmat ovat pääosin hyväksytyt vuoden 2009 aikana, jolloin kaupunkiseutusuunnitelma on ollut käytettävissä ohjelmien valmistelussa.

Seuraavassa on käyty läpi Ryhmien välisen sopimuksen ja sitä toteuttavan Turku-sopimuksen seutuasioihin liittyviä tavoitteita.

Ryhmien välinen sopimus (RVS) 2009 - 2012

RVS:n linjauksen mukaan tavoitteena on rakentaa Turun ja sen naapurikuntien välille luottamuksellinen ilmapiiri ja sen pohjalta kehittää seutua kilpailukykyiseksi kokonaisuudeksi. Tavoitteena on, että Turku ottaa veturin roolin Turun seudun kunta- ja palvelurakennemuutoksessa.

Turun kaupungin osaamis-, yrittäjyys- ja elinkeino-ohjelma 2009 - 2013

Ohjelmassa on useita seutuyhteistyöhön liittyviä osioita. Seuraavassa esitetään keskeisimmät kokonaisuudet:

Seudun painopistealoja tukevien kehitysohjelmien kehittäminen

Toimenpiteinä ovat mm. luoda foorumeita toimialojen yritysten ja kehittäjäorganisaatioiden kanssa, tarkistaa mille toimialoille kohdistettavista toimista saadaan suurin alueellinen hyöty sekä jatkaa ja lisätä hankkeita ulkoisella rahoituksella.

Turku-Salo -akselin roolin vahvistaminen

Toimenpiteinä ovat mm. vahvistaa Turku-Salo -akselin roolia uutta luovana kehitysympäristönä, käynnistää ja jatkaa toimia olemassa olevien kasvuyritysten liiketoiminnan kiihdyttämiseksi sekä hakeutua yhdessä käynnissä olevan ICT -alan osaamiskeskusohjelman toteutukseen.

Työvoiman houkuttelu seudulle

Toimenpiteenä on mm. edelleen suorittaa osaavan työvoiman houkuttelua seudullisesti siten, että huomioidaan erityisesti puolison työpaikan sujuva löytyminen ja perheenjäsenien tarpeet.

Yritysten sijoittumista tukevien palvelupolkujen virtaviivaistaminen

Toimenpiteinä ovat mm. tehdä selvitys Turun kaupungin ja Turun seudun kuntien yritysten sijoittumiseen liittyvän houkuttelun ja valmistelun toimintatavoista ja resursseista sekä koota Turun seudun kuntien suorittama yritysten sijoittumisneuvonta ja kotimaahan suunnattava yritysalueiden markkinointi suoritettavaksi Turun Seudun Kehittämiskeskuksesta yhden luukun periaatteella.

Pienten yritysten välisten yhteistoimintaverkostojen rakentaminen

Toimenpiteinä ovat mm. luoda seudullisia pienten yritysten verkostoja/ liittoumia valittavilla toimialoilla, jotka tukevat ohjelman painopistealoja tai luovat uutta kasvua sekä luoda liittouman yrityksille yhteisiä tukipalveluita mm. markkinoinnissa, myynnissä ja tutkimus- ja kehitystoiminnassa, jotta yritykset voivat keskittyä ydinosaamiseen ja menestyvät paremmin mm. hankintakilpailutuksissa.

Yritysten kasvun kannalta tärkeiden palveluiden alueellinen saatavuus

Toimenpiteenä on mm. selvittää yritysten kasvun kannalta tärkeimpien palveluiden alueellinen saatavuus ja kehittämistarpeet.

Saaristoliikenne ja matkailu

Toimenpiteinä ovat mm. Turun saariston vetovoimatekijöitä edistävä hanketoiminta sekä saariston saavutettavuuden parantaminen selvittämällä mm. saariston yhteysalusten ja tilausliikenteen kehittämistarpeita.

Turun seudun yrityspalvelukeskus Potkurin toiminta

Toimenpiteinä ovat mm. Potkurin koulutuspalveluiden kehittäminen ja laajentaminen.

Turun kaupungin asunto- ja maankäyttöohjelma 2009 - 2013

Kaudella 2009 - 2013 tulee ajankohtaiseksi laatia koko kaupungin yleiskaava ja samalla tarkastella Paras-hankkeen mukaisesti kaupunkiseudun kehityskuvaa ja rakennemallia. Muita tavoitteita kaupungin asunto- ja maankäyttöohjelmassa ovat esimerkiksi:

Kestävä kaupunkirakenne

Tavoitteita ovat mm. seudullinen yhteistyö yhdysrakenteen eheyttämiseksi laatimalla naapurikuntien kanssa yhteisiä asema- ja osayleiskaavoja sekä kehittämällä palveluja raja-alueilla. Esimerkkinä Kaarinan kaupungin kanssa laadittu yhteinen Skanssi - Piispanristi osayleiskaava, josta on ensimmäinen aluekeskusta koskeva osa asemakaavoitettu ja rakenteilla. Kaupunkien rajalle on syntymässä kaavoituksen seurauksena uusi Skanssin asuntoalue. Lisäksi lentokentän alueelle on yhdessä Ruskon kunnan kanssa valmistelussa logististen toimintojen kehittämistä palveleva osayleiskaava.

Palvelujen järjestämisen näkökulma

Seudullisessa yhteistyössä on kiinnitettävä erityistä huomiota juuri palvelujen järjestämiseen. Turun lähipalvelut -tutkimuksessa (VTT) on kuvattu raja-alueiden yhteistyömahdollisuuksia ja tarpeita Turun näkökulmasta. Kaupunkiseutus suunnitelman toimeenpano velvoitekunnissa antaa mahdollisuuksia yhteistyön tiivistämiseen mm. toisen asteen koulutuksessa ja raja-alueiden koulutilojen käytössä.

Koulutilatarpeet ja tilayhteistyö

Perusopetuksen raja-alueetöryhmän selvitys koulutilatarpeesta ja tilayhteistyöstä valmistui 2.6.2008. Selvityksen laatimisessa oli mukana Turun, Kaarinan, Piikkiön, Liedon, Naantalın, Raision, Ruskon ja Vahdon opetustoimen edustajat. Selvityksen pohjalta koulujen välistä yhteistyötä on tiivistetty erityisesti Littoisten alueella ja Itä-Turussa sekä Kuningojan alueella. Niissä toimii pysyvät kuntarajat ylittävät koulujen rehtorien yhteistyöryhmät. Osana Turun ja Liedon kaavoitusyhteistyötä tehdään Maarian ja Ilmaristen alu-

eella pitkän aikavälin koulutilojen suunnittelu yhteistyötä. Yli-Maarian ja Paimalan alueen osayleiskaavan tavoitteena on tarkentaa yleiskaavan asuntoaluevarauksia ja kaupunkirakennetta sekä palvelujen sijoittamista. Liedon ja Turun opetustoimet suunnittelevat 2010-luvun koulutaratkaisuja alueella em. perustein yhteiseltä pohjalta. Turun pohjoisen alueen koulutaratkaisuja suunniteltaessa opetustoimi on neuvotellut yhteistyömahdollisuuksista Ruskon ja Vahdon opetusviranomaisten kanssa.

Erityisryhmien asuminen

Tavoitteena on mm. lisätä seutuyhteistyötä maahanmuuttajien ja erityisryhmien asumiseen liittyvissä kysymyksissä.

Asukkaiden hyvinvointiohjelma 2009 - 2013

Asukkaiden hyvinvointiohjelmassa ei oleellisesti ole linjattu suoranaisia seudullisia tavoitteita. Ainoa selkeästi seudullinen tavoite on järjestää suomen ja ruotsin kielen opetusta seudullisesti rakennettavan pilotin mukaan. Vaikka asukkaiden hyvinvointiohjelmassa ei seutuyhteistyötä ole tarkemmin linjattu, on palvelusektorilla kuitenkin useita seudullisesti toteutettavia palveluita.

4. Muita seutuyhteistyöasioita käsitteleviä arviointeja

Kaupunkiseutusunnitelmien asiantuntija-arvioinnin loppuraportti, tammikuu 2008

Arvioinnin taustaa:

Kunta- ja palvelurakennemuutoksen seurantaryhmä antoi Suomen Kuntaliitolle ja ministeriölle tehtäväksi arvioida laaditut kaupunkiseutusunnitelmat.

Arvioinnin hyödyntäminen:

Kaupunkiseutusunnitelmien arvioinnilla tuotetaan tietoa seuduille, ministeriölle, kunta- ja palvelurakennemuutoksen seurantaryhmälle sekä muille poliittisille päättäjille. Arvioinnissa tuotettua tietoa hyödynnettiin myös kunta- ja palvelurakennemuutuksesta vuonna 2009 eduskunnalle annetussa selonteossa.

Arvioinnin keskeisiä huomioita:

- Kaupunkiseutusunnitelman puitelain mukainen aluerajaus on ongelmallinen seudun yhdyskuntarakenteen hallinnan ja muiden yhteistyötarpeiden kannalta. Lisäksi Turun seudun työssäkäyntialue on huomattavasti laajempi kuin kaupunkiseutusunnitelma-alue.
- Nykyiseen suhteellisen vähäiseen maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteistyöhön verrattuna kaupunkiseutusunnitelmassa esitetään laajaa kuntien välistä yhteistyötä.
- Myönteistä on, että kaupunkiseudun rakennesuunnitelmaan liittyy yhteinen asunto- ja maankäyttöohjelma, jossa aiotaan esittää yhteinen suunnitelma erityisesti asuinalueiden toteuttamisjärjestyksestä.
- Kaupunkiseutusunnitelmassa ei esitetä välineitä hajarakentamisen hallintaan.
- Myönteistä on myös tavoite siitä, että kuntien raja-alueilla perustamishankkeet (koulut, terveyskeskukset tms.) suunnitellaan ylikunnallisina.
- Kaupunkiseutusunnitelman toteutumisen keskeinen epävarmuustekijä on seudun kuntien välinen voimakas kilpailu, joka on tähän saakka estänyt kuntien välistä yhteistyötä etenkin asumisessa. Suunnitelman toteuttaminen edellyttää kilpailuasetelman yli pääsemistä.
- Yhteistyön toteuttamiselle asettaa haasteita myös verkostomainen organisaatiomalli, jolla yhteistyötä aiotaan toteuttaa ja seurata.
- Pysyvän seudullisen, yhteistyöstä huolehtivan organisaation puuttuminen tekee yhteistyön jatkumisesta epävarmempaa.

ks. koko arviointi:

<http://www.turku.fi/tarkastuslautakunta/seutu>

Arvio kaupunkiseutusuunnitelmien toteuttamisen etenemisestä, huhtikuu 2009

Arvioinnin taustaa:

Keväällä 2008 järjestettiin viisi alueellista palautetilaisuutta, joissa arviointia ja seutujen tilannetta maankäytön, asumisen, liikenteen ja palvelujen yhteensovittamisessa käytiin läpi yhdessä seutujen edustajien kanssa. Tammikuussa 2009 seuduille lähetettiin kysely kaupunkiseutusuunnitelmien toteuttamisen etenemisestä. Kyselyssä on kiinnitetty erityistä huomiota kaupunkiseuduilla käynnistyneisiin konkreettisiin toteuttamistoimiin sekä yhteistyöhön sitoutuneisuuteen. Kaupunkiseutusuunnitelmien toteuttamisen etenemisen arvioinnista on vastannut eri ministeriöiden ja Kuntaliiton edustajista koostunut kaupunkiseutusuunnitelmien arviointiryhmä.

Arvioinnin hyödyntäminen:

Arvioinnin avulla on ollut tavoitteena seurata kaupunkiseutusuunnitelmien toteuttamisen etenemistä.

Arvioinnin keskeisiä huomioita:

Maankäytön, asumisen, liikenteen ja palvelujen yhteensovittaminen sekä yhdyskuntarakenteen eheyttäminen

- Suunnitelmien ja ohjelmien vuorovaikutteisen laadinnan sijaan vaikuttaa kuitenkin siltä, että suunnitelmat ja ohjelmat laaditaan peräkkäin. Asuntopoliittinen ja maapoliittinen ohjelma aiotaan laatia vasta rakennemallin valmistumisen jälkeen, eikä samanaikaisesti sen kanssa. Lisäksi on vielä epävarmaa, miten rakennemallin toteuttamisesta huolehditaan.

Palvelujen käyttömahdollisuuksien lisääminen yli kuntarajojen

- Rakennemalliin liittyy seudullinen palveluverkkotarkastelu. Perusterveydenhuollon ja sosiaalitoimen yhteistoiminta-alueita koskevat ratkaisut ovat toimimattomia kuntarajat ylittävän palvelujen käytön näkökulmasta. Osa kunnista Turku mukaan luettuna järjestävät palvelunsa itse ja loput kuuluvat useampaan yhteistoiminta-alueeseen.

Kaupunkiseutusuunnitelman toteuttaminen ja sitoutuneisuus yhteistyöhön

- Myönteistä on, että kaupunkiseutusuunnitelma-alueita on laajennettu seudun työssäkäyntialueeseen kuuluviin Paimion ja Sauvon kuntiin. Yhteistyösuunnitelmista ja -ohjelmista vasta osan toteuttaminen on käynnistynyt ja osa odottaa rakennemallin valmistumista. Kaikista yhteistyössä toteutettavista toimenpiteistä ei myöskään ole vielä varmuutta. Kuntien sitoutuminen yhteistyöhön ei näin ollen vaikuta riittävän vahvalta. Seudulla ei ole tapahtunut keskuskaupungin ja kehyskuntien välisiä kuntaliitoksia.

ks. koko arviointi:

<http://www.turku.fi/tarkastuslautakunta/seutu>

Toimiva kaupunkiseutu - kuntalaisten, kuntien ja seudun etu, Suurten kaupunkien ja kehyskuntien taloudellisia vuorovaikutussuhteita selvittäneen asiantuntijatyöryhmän selvitys - Case Turun ja Jyväskylän kaupunkiseudut, toukokuu 2009

Arvioinnin taustaa:

Aloite selvitykseen tuli Turun kaupungilta. Selvityksen tekemistä tukivat Paimion, Kaarinan, Raision ja Naantalin kaupungit sekä Piikkiön, Sauvon, Auran, Liedon, Ruskon ja Vahdon kunnat Turun kaupunkiseudulta. Valtiovarainministeriö asetti esityksen perusteella 1.7.2008 asiantuntijaryhmän sekä sen yhteyteen Turun ja Jyväskylän kaupunkiseudun kuntien edustajista koostuvan työryhmän. Asiantuntijatyöryhmän tehtävänä oli selvittää keskuskaupungin ja kehyskuntien välisiä taloudellisia vuorovaikutus- ja kehitystekijöitä sekä niissä esiintyviä kaupunkiseudun kehittymistä hidastavia tekijöitä. Selvitys on valtiovarainministeriön julkaisu 22/2009.

Arvioinnin hyödyntäminen:

Tarkastelun pohjalta esitetään kehittämisehdotuksia.

Arvioinnin keskeisiä huomioita:

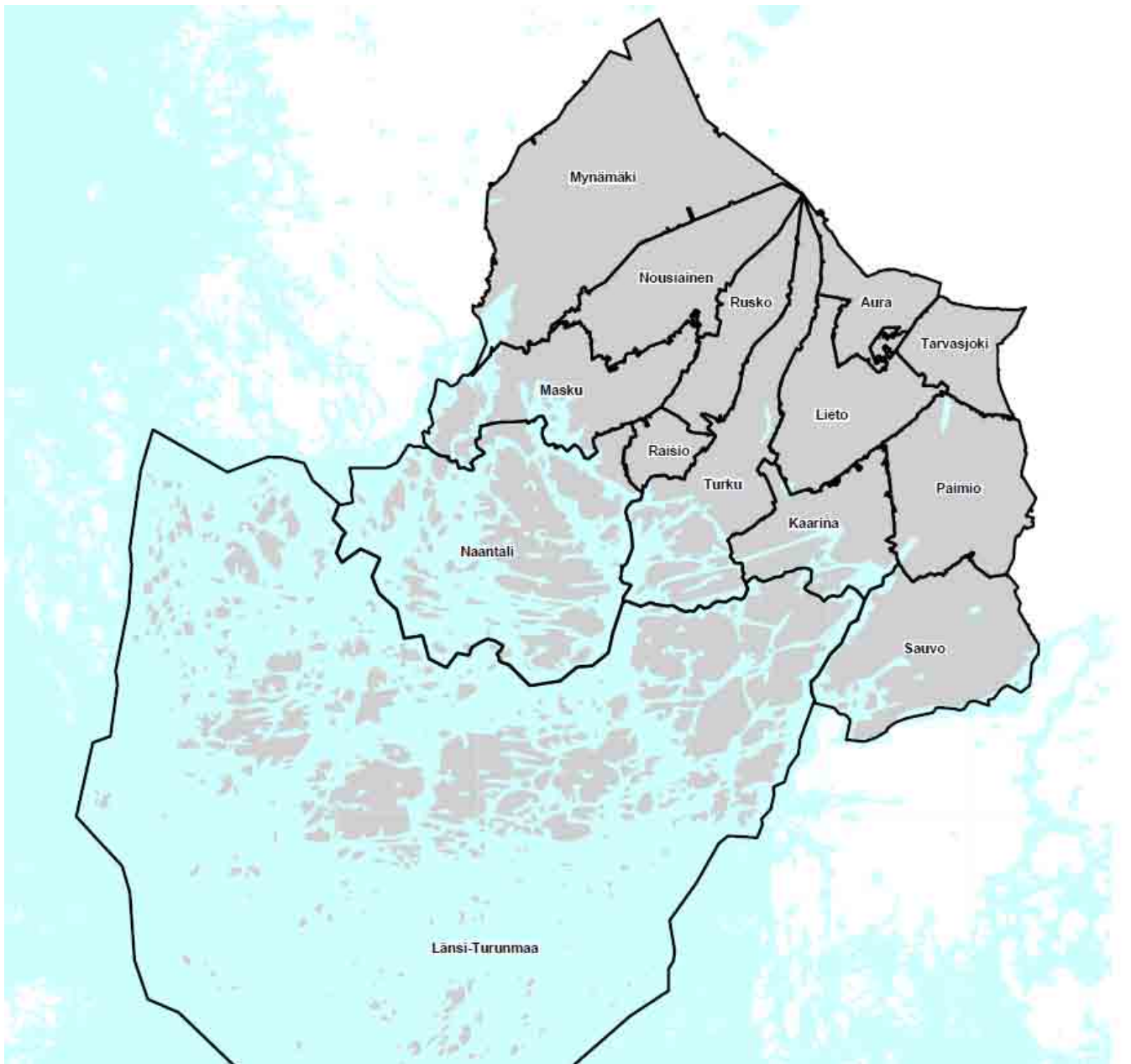
- Turun kaupunkiseudulla on runsaasti kuntien yhteistyötä. Merkillepantavaa on se, että kehyskuntien yhteistyö suuntautuu usein kaupunkikeskusten lisäksi kaupunkiseudun ulkopuolelle tai kaupunkiseudun muihin kuntiin kuin keskuskaupunkiin.
- Keskeiseksi havainnoksi esimerkkiaineistosta ja muusta tausta-aineistosta nousi se, että kaupunkiseutujen kehittymisen hidastavat tekijät vaihtelevat. Suurimpien ja pienempien kaupunkiseutujen tilanne on erilainen. Ongelma voi olla siinä, että kaupunkiseudun kehitys kokonaisuudessaan on hidasta. Tämä voi johtua siitä, että kunnat osajohdavat eli ajattelevat omaa etuaan koko kaupunkiseudun kustannuksella. Toisaalta ongelmana voi olla se, että keskuskaupungin kehitys jää jälkeen kehyskuntien kehityksestä. Syynä tähän voi olla elinkeinopolitiikka, mutta erityisesti valikoiva muuttoliike. Muuttajat ovat useimmiten suurituloisia, minkä seurauksena keskuskaupungin verotulojen kehitys näivetty. Keskuskaupunki ei pysty toimimaan kaupunkiseudun veturina tarjoamalla vetovoimapalveluja ja tekemään riittäviä investointeja. Kehityksestä kärsii ajanoloon koko kaupunkiseudun kehitys.

Työryhmän mukaan toimivalla kaupunkiseudulla:

1. Kaupunkiseudun elinvoimaisuus mahdollistaa laajempaa positiivista kehitystä.
2. Maankäytön ja siitä seuraavan asutuksen, elinkeinojen sijoittaminen, liikenteen järjestelyt tapahtuvat koko kaupunkiseudun kehityksen näkökulmasta.
3. Elinkeinopolitiikka mahdollistaa nopeisiin muutoksiin reagoimisen, mutta samalla on kaupunkiseudun edun huomioon ottavaa.
4. Julkiset palvelut järjestetään tehokkaasti koko alueelle.
5. Pystytään ehkäisemään valikoivan muuttoliikkeen ja asuinalueiden erilaistumisen mahdolliset haittavaikutukset.

ks. koko arviointi:

<http://www.turku.fi/tarkastuslautakunta/seutu>

yleiskaavatoimisto (mk 1:600 000)

<http://www.turku.fi/tarkastuslautakunnanjulkaisut>

taustamateriaalia:
<http://www.turku.fi/tarkastuslautakunta/seutu>